ЗАФАР НОЗИМОВ

ВАЗОРАТИ ФАРҲАНГИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

КИТОБХОНАИ ДАВЛАТИИ БАЧАГОНАИ
ҶУМҲУРИЯВИИ ба номи М. МИРШАКАР

СИЛСИЛАИ ФАРҲАНГ ВА ИЛМ

ЗАФАР НОЗИМОВ

**(Маҷмӯаи мақолаҳо ва
Китобномаи шарҳиҳолӣ)**

Мураттиб ва муаллифи пешгуфтор
Қурбон Авгонов

Душанбе
«Истеъдод»
2014

ТКБ 92я 2+91.9:85.31 тоҷик
З- 39

Муҳаррир
Юсупова Муҳаббат

Зафар Нозимов: Маҷмӯаи мақолаҳо ва китобномаи шарҳиҳолӣ / Мураттиб ва муаллифи пешгуфтор Қурбон Авғонов; Муҳаррир Муҳаббат Юсупова.- Душанбе: Истеъдод, 2014. 48 с.

Чопи компютерии Фирдавсӣ Толибов

Пажӯҳиши библиографии: Толибова Назира
ва Даниярова Насиба

ISBN 978–99947–1-021-8

© Авғонов Қ., 2014
© КДБЧ ба номи
М. Миршакар, 2014

ПЕШГУФТОР

Китобномаи мазкур доир ба зиндагиномаи ҳунарпешаи халқии Тоҷикистон, барандаи Ҷоизаи давлатии ба номи Рӯдакӣ, дорандаи ордени «Ситора»-и Президенти Тоҷикистон Зафар Нозимов таҳия шудааст.

Зафар Нозимов аз зумраи шахсиятҳои мӯътабари халқи тоҷик аст, ки бо шарофати истеъдоди асил, табиӣ ва худодод ним аср инҷониб саҳнаи муқаддаси ҳунар, фазои дилу дида, ҷаҳони маънавии мардуми диёрамонро обод нигоҳ доштааст.

Ин аввалин намунаи ба ҳам овардани адабиёт роҷеъ ба ҳаёт ва фаъолияти Зафар Нозимов мебошад.

Китобнома аз мақолаи муқаддимавӣ ва 4 қисм ва кумакфеҳристҳо иборат аст.

Мақолаи муқаддимавӣ роҷеъ ба зиндагинома ва паҳлӯҳои мухталифи фаъолияти эҷодию ҳунарии Зафар Нозимов маълумоти мушаххас медиҳад.

Дар қисми якуми китобнома Зафар Нозимов дар ситоиши мухлисон ва дар ашъори адибон интихобан ворид карда шудааст.

Қисми дуюми китобнома адабиёт ба ҳаёту фаъолияти Зафар Нозимов марбутро дар бар гирифта номгӯи мақола, ёдҳо, очерк ва мусоҳибаҳои Зафар Нозимов шомил шудаанд.

Қисмати сеюми китобнома адабиётҳои ба устод Зафар Нозимов бахшида шударо дар бар мегирад.

Қисмати чоруми китобномаро нашрҳои электронӣ фаро гирифтааст.

Унвони ҳамаи маводҳо ба забони аслӣ, тибқи стандарти нав тасвир шудааст.

Китобнома маводҳои чопии солҳои 1961-2014 нашршударо фаро мегирад. Мавод дар қисмҳо ва зерқисмҳои китобнома тибқи замони чопи асарҳо ва дар дохили онҳо бо тартиби алифбо аввал ба забони тоҷикӣ ва сипас ба забони русӣ ҷо ба ҷо гузошта шудааст.

Нашри мазкур дар асоси захираи Китобхонаи миллии Тоҷикистон, Китобхонаи давлатии бачагонаи ҷумҳуриявии ба номи Мирсаид Миршакар ва феҳристи библиографии давлатии «Солномаи матбуоти Ҷумҳурии Тоҷикистон» тартиб дода шудааст.

Барои осон намудани кори пажӯҳандагон дар охири китобнома кӯмакфеҳристҳои алифбоии асарҳо ва ашхос пешниҳод шудаанд.

Китобнома барои ҳаводорон ва дӯстдорони мусиқии тоҷик, ба донишҷӯёну омӯзгорон, муҳаққиқону мутахассисони соҳа ва оммаи васеи хонандагон пешкаш мегардад.

САНАҲОИ МУҲИМИ ҲАЁТ ВА ЭҶОДИЁТИ ЗАФАР НОЗИМОВ

Зафар Нозимов 2 июни соли 1940 дар деҳаи Сақови ноҳияи Ҳоит таваллуд шудааст. 3 августи соли 2010 дар шаҳри Душанбе вафот кардааст.

1948-1958	Таҳсили илм дар мактаби миёна.
1956	Суруди нахустинаш «Имрӯз не фардо биё».
1958	Ба Филармонияи давлатии Тоҷикистон ба кор омад.
1961-1963	Таҳсил дар факултаи шарқшиносии Университети давлатии Тоҷикистон.
1961-1963	Сафари ҳунарӣ ба давлати исломии Эрон.
1962	Солисти оркестри созҳои халқии Кумитаи давлатии Телевизион ва радиошунавоии назди Совети вазирони РСС Тоҷикистон.
1962	Сарояндаи Филармонияи давлатии Тоҷикистон.
1963	Шоҳи Эрон ба устод Зафар Нозимов табарчаи тиллоӣ тақдим кард.
1963-1964	Сафари ҳунарӣ ба давлати исломии Афғонистон.
1965-1966	Сафари ҳунари ба Озорбойҷон.
1968	Сафари ҳунари ба Канада.
1974	Артисти халқии РСС Тоҷикистон.
1978	Сафари ҳунарӣ ба Голландия.
1978	Сафари ҳунарӣ ба Туркия.
1981	Сафари ҳунарӣ ба Югославия.

1983	Сафари ҳунарӣ ба Австрия.
1984	Сафари ҳунарӣ ба Ҳиндустон.
1986	Роҳбари ансамбли фолклории Тоҷикистон.
1986-2010	Роҳбари Ансамбли фолклорӣ – этнографии Филармонияи давлатии Тоҷикистон.
1995-2010	Роҳбари бадеии Филармонияи давлатии Тоҷикистон.
2009	Барои хизматҳои бисёрсолааш дар назди халқу Ватан ва ба муносибати 50-солагии фаъолияти эҷодиаш бо ордени «Ситораи Президент» сарфароз гардонида шуд.
2010	Барои Хизматҳои арзандааш дар рушди фарҳанги миллӣ бо Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мукофоти давлатии ордени «Нишони Фахрӣ» сарфароз гардонида мешавад.

ХУШО НОМИ ЗАФАР МОНД

Басо дорой гум гашту ҳунар монд,
Ҳунар чун тоҷи халқи тоҷвар монд.
Басо номе дурахшон гашту ғайб зад,
Вале номи дурахшони Зафар монд.

Ин сатрҳои басо ҷолиб, ин ситоиши басо мувофиқ маҳсули қалами Шоири халқии Тоҷикистон Камол Насрулло аст дар сифати ҳунарманди асили тоҷик Зафар Нозимов, ки воқеан барҷост.

Рӯи саҳна омадани ҳунарманде чун Зафар Нозимов дар ин даҳсолаҳо дар гумон аст. Рӯи саҳна омадан осон аст, вале рӯи саҳна мондан хеле мушкил. Маҳбубу писандидаи айём шудан, ба қавли Хайём, аз ҳунарманд тавони рустамона ва фидокории Фарҳоди кӯҳканро металабад.

Барои об овардан ба сӯи ташналабони санъат, барои шикастани ташнагии мухлисону ҳаводорон бо арақи ҷабин ҷӯй кандан лозим, синаи кӯҳро шикофтан лозим, рози дилро бо наво ба шунавандагон изҳор намудан даркор аст, ки овозхони мумтоз Зафар Нозимов аз ӯҳдааш ба хубӣ баромадааст.

Кӯдакиҳояш дар айёми басо сангину басо вазнин, дар солҳои Ҷанги Бузурги Ватанӣ сипарӣ шудааст. Аниқтараш, чанд сол пеш аз ҳуҷуми савгандшиканонаи армияи фашистӣ ба хоки муқаддаси ватан 2- юми июни соли 1940 дар деҳаи Сақови ноҳияи Ҳоит вилояти Ғарм чашм ба олам кушодааст.

Аз падар хеле барвақт ятим монд. Ӯ ва ду хоҳар дар домони модари муштипар камол ёфтанд.

Новобаста аз сахтии рӯзгор, модар кушиш ба харҷ дода, ки Зафари яккаву ягонааш хонад ва ӯро саробонӣ кунад. Борҳо ҳангоми аз сари замин баргаштан шоҳиди сурудхониҳои писар мегашт, ки бо садои форам дар талу даштҳои бепаҳнои деҳаи Сақов садо медод.

Он айём хеле гарон буд, овозхон шудан орзуи амри маҳол буд, чунки ба қавли мардуми хурофотӣ, овозхонӣ касби шайтон маҳсуб меёфт, вале аз ин гапҳо модари Зафарро парвое набуд. Монеа ҳам нашуд пеши роҳи интихобкардаи фарзанди дилбанд.

Нахустин суруди Зафар Нозим таҳти номи «Имрӯз не, фардо биё» соли 1956 ҳангоми дар дастаи ҳаваскорони ноҳия аъзо буданаш тавлид гашт ва ҳамин суруд роҳи оянда ӯ роҳи ба қуллаҳои мурод расидани ӯро кушод.

Пас аз хатми таҳсил фаъолияти кориашро Зафар Нозимов соли 1958 аз Филармонияи давлатии Тоҷикистон оғоз намуда, таҳти сарварии устоди

хеш, оне, ки то вопасин лаҳза дастгиру мададгораш буд - Акашариф Ҷӯраев ҳунарашро такмил дод. Ҳунару маҳорат Зафари ҷавонро зина ба зина боло мебурд. Солҳои 1959 то соли 1962 чун солисти оркестри созҳои халқии Кумитаи давлатии телевизион ва радиошунавонии назди Ҳукумати ҷумҳурӣ фаъолият намуда, аз соли 1986 то вопасин лаҳзаҳои умри хеш ба сифати роҳбари Ансамбли фолклорӣ – этнографии Филармонияи давлатии Тоҷикистон фаъолият намуд.

Чилу ҳафт сол. Ин шуморест аз фаъолияти босамари Зафар Нозимов ва меҳнатҳои шоёнаш дар ташаккули санъати тоҷик. Дар чилу ҳафт сол ин марди майдони ҳунар корҳои назаррасеро анҷом дода, ки боиси таърифу таҳсин аст. Оҳангҳо, сурудҳоеро омодаву манзури мардуми санъатдӯст карда, ки ҳар кадоме қимати беҳадро соҳибанду то кунун ҷилобахши радиову телевизионанд.

Чун хатмкардаи факултаи шарқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (1961-65) буд, забонҳои хориҷиро дар баробари забони модарӣ хеле хуб медонист ва репертуари сурудҳояшро ба ғайр аз сурудҳои тоҷикӣ сурудҳои ҳиндӣ, афғонӣ, эронӣ, украинӣ, ӯзбакӣ ва дигар ташкил медод.

Ҳар суруди Зафар Нозимов аз суруди дигараш хубтару форамтар рӯи саҳна меомад. Агар суруди «Эй сорбон» (шеъри Саъдӣ) - ро беҳтарин арзёбӣ намоем, сурудҳои «Соҳибдилон», «Васли дӯстон» (шеърҳои Ҳофиз), «Туро ёбам» (шеъри Абдураҳмони Ҷомӣ), «Моҳи ман» (шеъри Абдураҳмони Ҷомӣ), «Намеёбӣ» (шеъри Мушфиқӣ), «Шароби бахт» (шеъри Махфӣ), «Шабат хуш бод» (шеъри Ироқӣ), «Авҷи Кибриё», «Офаридам», «Адабгоҳи муҳаббат», «Модари гетӣ», «Амвоҷи дарё» (шеърҳои Бедил), «Кокулпарешон», «Хоҳад гузашт» (шеърҳои Хусрави Деҳлавӣ), «Рафтам ба ҷустуҷӯят» (мухаммаси С. Айнӣ бар ғазали Соиб), «Эй дил», «Оташ афрӯхтам бе ту» (шеърҳои А. Лоҳутӣ), «Ҳамсоя бошам» (шеъри М. Турсунзода), «Васфи Тоҷикистон» (шеъри Б. Раҳимзода) ва садҳои дигар низ форамтару хубтару гӯшнавозтаранд.

Ба давлатҳои зиёде, аз қобили Афғонистон, Эрон, Голландия, Туркия, Муғулистон, Югославия, Австрия, Ҳиндустон, Белоруссия, Россия, Украина, Қазоқистон, Қирғизистон, Озарбойҷон, Туркманистон ва Ӯзбекистон сафарҳои ҳунарӣ намуда, санъати тоҷикро муаррифӣ намудааст.

Хизматҳои шоёнаш бо ордени «Нишони Фахрӣ», медалҳо ва унвони Ҳофизи халқии Тоҷикистон қадрдонӣ шудааст. Соли 2010 аз олам даргузаштааст.

Ин ҷо боз мисраҳои саршор аз меҳри Камол Насруллоро ёд меорем, ки гуфта «Вале номи дурахшони Зафар монд».

Зафар Нозимов имрӯз дар қайди ҳаёт нест, бо иштироки фаъолона, бо ҷуссаи рустамона ва бо симои гарми тоҷиконааш ҷашнҳо, тӯю маъракаҳоро зинат намебахшад, вале сози ӯ, садои шикастнопазири ӯ солҳои сол дилҳоро масрур месозад.

Қурбон Авгонов

1. ЗАФАР НОЗИМОВ ДАР СИТОИШИ МУХЛИСОН ВА ДАР АШЪОРИ АДИБОН

1.1. Назм

Мӯҳтарам Ҳотам

ЭҲДО БА УСТОД ЗАФАР НОЗИМ

Эй зодаи таронаи сарчашмаҳои хуш,
Эй раҳнаварди кишвари овои дилхурӯш,
Сетори ту зи шаш ҷиҳатам медиҳад навид,
Сетори ту маро буда чун шаш дари умед!

Бас чашмаҳо на чашма, ки савти ҳазори туст,
Бас рӯдҳо на рӯд, ки сабти навори туст!
То кӯҳҳо баланд чу авҷи мақоми туст,
Биншаста сангҳои Ватан ҳамканори туст!

Устод, субҳ мерасад, инак гузашт шаб,
Бигзашта шаб, вале ҳама табхолаҳо ба лаб,
Зеро садову сози ту танҳо тарона нест,
Зеро ниёзу рози ту танҳо тарона нест!

Устод, субҳ мераксад, аммо чӣ шаб гузашт?
Ба зиндагӣ баҳонаи дигар маро куҷост?
Аммо сухан баҳона ба ин зиндагии мост,
Аммо Ватан баҳона ба ин зиндагии мост!

То қомати тарона бувад қомати баланд,
То ҳиммати тарона бувад ҳаммати баланд,
Кай қомати тарона сиях мекунад касе?
Кай ҳиммати тарона табаҳ мекунад касе?

Мирзо Файзалӣ

НАЗАРКАРДА

(Ба ҳофизи номии тоҷик Зафар Нозим)

Булбул ба чаман шиквакунон, к-ин чӣ садо ҳаст?
Дар зеру бамаш силсилаи кайфу сафо ҳаст?
Донед, ки ин мӯъҷиза аз кӣ, зи куҷо ҳаст?:
Он ҷо, ки Зафар ҳаст, суруд асту наво ҳаст,
Дар савту садояш назари неки Худо ҳаст!

Ӯро, ки назаркарда бигуфтем, хато нест,
Бе меҳр назар ҷониби ӯ ҳеҷ раво нест.
Овози ба ӯ дода магар лутфи Худо нест?
Дар базми Зафар айшу тараб, кайфу сафо ҳаст,
Дар савти Зафар хайри Худо, лутфи Худо ҳаст!

Рӯзе, ки зи савти Зафар оғоз бигирад,
Тоҷик ҳама ӯро сари овоз бигирад.
Он рӯз ҳама кори Ватан соз бигирад,
Дар лаҳни Зафар аз ҳамагон акси садо ҳаст,
Дар рӯйи Зафар нури Худо, нури Худо ҳаст!

Бахшида ба шеъри «Ин саҳар»

Ин саҳар шодам, ки хондӣ ту суруди «Ин саҳар»,
Зам намудӣ ҳусни нав андар вуҷуди ин саҳар.

ПУШАЙМОН НЕСТАМ

(Эҳдо ба Зафар Нозим)

Ҷаҳонро дар садоқат озмудам, ман
Раҳи худро ба заҳматҳо кушудам ман.
Ҳар он чӣ кушт бинмурдам, дурудам ман,
Ҳама рӯзу шаби худро сурудам ман.

Пушаймон нестам аз умри полида.
Ба пирӣ мерасам аз хеш болида.

Ба пое сарфарориҳо накардам ман.
Ба ҷое бадгумониҳо накардам ман,
Фиғон аз бебарориҳо накардам ман.
Тамаъ ҷуз дӯстдориҳо накардам ман.

Пушаймон нестам аз умри полида,
Ба пирӣ мерасам аз хеш болида.

Накардам хуфтаеро бесабаб бедор,
Надодам ба кассе дар зиндагӣ озор.
Сурудам қиссаи ушшоқи ғамбемор,
Кушодам аз қафас мурғони хушгуфтор.

Пушаймон нестам аз умри полида,
Ба пирӣ мерасам аз хеш болида.

Ҳунар буд пояи санги саботи ман.
Раҳи мардонагӣ роҳи наҷоти ман.
Набудӣ ноҷавонмардӣ ба зоти ман.
Футувват буд маънии ҳаёти ман.

Пушаймон нестам аз умри полида,
Ба пирӣ мерасам аз хеш болида.

Ҳазорон пайрав аз эҷози ман омад,
Садом дар лабаш, анбози ман омад.
Чу мурғони ҳаво бар сози ман омад.
Зи ҳар кунҷи канор овози ман омад

Пушаймон нестам аз умри полида,
Ба пирӣ мерасам аз хеш болида.

Диламро офтоби дар сафар дидам.
Тамоми умрро ранги саҳар дидам.
Агарчанде ки умри як шарар дидам.
Ҷаҳонро асраи аҳли ҳунар дидам.

Пушаймон нестам аз умри полида,
Ба пирӣ мерасам аз хеш болида.

Ҷумъа Қувват

АНДАЛЕБИ КӮҲСОР

Ба ҳунарпешаи халқии Тоҷикистон Зафар Нозим

Он шабе савту сурудат хуш танинандоз буд.
Ҳар навоят созу ҳар созат ҷаҳони роз буд.
Дар гумонам бе майи ноб аҳли маҳфил маст шуд.
Ҳар касе, к-ӯ шавқу сӯзе дошт дар дил, маст шуд.
Духтаре бо рақс омад дар ҳавои дилбарӣ.
Гӯиё бо савти булбул рақс дорад гулпарӣ,
Масти овози ту бар сӯяш назар медӯхтам,
Юсуфе будам, ки аз ишқи Зулайхо сӯхтам.
Месурудӣ, бо сурудат менамудӣ ҷилвагар
Корвону сорбони Саъдиро пеши назар.
Шайхи Шерозӣ савору корвоне раҳсипар,
Корвони шеъри тоҷик, шеъри пурсӯзу шарар.
Дар сурудат мавҷи Сурхоб асту савти обшор,
Ҷӯр бошад бо навои андалеби кӯҳсор,
Солҳо ҳамроз мегардӣ ту бо тору дутор,
То навоят ҷӯр гардад бо садои рӯзгор

АНДАЛЕБИ АҶАМ

Суруди Зафар чун зафарёр шуд,
Ҳама хоки кишвар гуҳарбор шуд.
Чу парчам ба дилҳо парафшонӣ кард,
Зи дил то ба дилҳо раҳи ёр шуд.

Аҷам хонда будаш варо Андалеб,
Ки аз созаш омад шикебо шикеб.
Чу қофиласолори санъат ба Шарқ.
Навояш базебу садояш базеб.

Садои Зафар чун танин мекашад.
Сузанро аҷаб нозанин мекашад.
Фаришта агар дар само пар задӣ.
Вуҷудаш зи чархи барин мекашад.

Ба ин чирагияш Зафар Нозим аст.
Ба тахти суханҷӯй бас қоим аст.
Наво ҷони дигар суханро диҳам,
Ки қадро суханвар басо лозим аст.

Варо модари Ҳойити овард бор.
Ки дар боғи Раштонзамин чун ҳазор,
Кунад васфи холи хати кишвараш,
Дил аз васфи хубон бигирад қарор.

Аҳлиддини Ҳисорӣ

ДАСТОВЕЗИ КӮҲИСТОН

(Барои устоди ҳунар Зафар Нозим)

Ту мехониву саҳна мешавад лабрези кӯҳистон,
Танинандоз мегардад навою рези кӯҳистон.

Ҳамоҳанги суруду нағмаат бар рақс меояд.
Чу ҳар як бутаву ҳар санги сеҳрангези кӯҳистон.

Навозишам кунад ҳамчун гиёҳе дар канори кӯҳ,
Навозишгар насими дилбару гулбези кӯҳистон.

Хаёлам мебарад як лаҳзаам аз пушта бар пушта.
Ба ёди дилфиребо пуштаи гулхези кӯҳистон.

Ба гӯшам лаҳни Мавлоно расад аз савту овозат,
Забони содаву ширину шаҳдомези кӯҳистон,

Ту мехониву эҳё мешавад дар синаи тангам.
Фарохиҳои сад дунёи рангомези кӯҳистон

Фидои лаҳни кӯҳистоният гардам, тараннум кун,
Суруди тозае дар сози шӯрангези кӯҳситон.

Бихон, он гуна ки бар рақс ояд ҳар дили санге,
Зи лафзи зинда, аз оҳанги дастовези кӯҳистон.

Зафар – саропо мард аст. Мардест нотакрор ва ҳунарманди асил.

Зафар- марди ҳунар, марди зафарманд, мард дар миёни мардон.

Зафар -хунёгари кӯҳистони пурганҷи диёри тоҷик.

Зафар –муҷассамаи зиндаи мардумписанди байни халқ.

Зафар –дар дӯстӣ бемисл ва дар мардӣ марди мардҳост.

Зафар –марди бекина, соҳибсухан, ватандор, ҳунарпарвар, ботадбир, хоксору фурӯтан.

Зафар – хотири рушду такомули санъат, қодир аст ба ҳар заҳмат.

Зафар- дар каримӣ карим. дар ҳалимӣ ҳалим, дар сафар рафиқи шафиқ.

Зафар – зебандаву арзандаи ҳар гуна ҷоиза аст.

Зафар-…Агар ҳамроҳи акаи Зафар ба ҷоизае ҳар ду номнавис мешудем, аз рӯйи одоби ҳунарварӣ номзадиамро бозпас мегирифтам. Танҳо ба хотири санъати касбӣ ва мардумӣ.

Соли 2002

М. Мухторов

БА УСТОД ЗАФАР НОЗИМ

Ҳар суруди рӯҳбахшат то кунун
Ҳамсадои рӯзгорон гаштааст.
Ҳар навои тозаи ту ҳамсадо
Бо навои андалебон гаштааст.

«Гулрухони пахтачин» андар назар
Дар суруди ту ҳувайдо мешаванд.
Захма бар торат фурӯ ояд маҳин,
Чун гули домони саҳро мешаванд.

Аз суруди тозаэҷодат мудом
Бӯйи ҷонбахши диёр ояд ҳаме,
Эътиқоди меҳри поки ин Ватан,
Бӯйи мушки зулфи ёр ояд ҳаме.

Баҳри оҳанги наве шаб то саҳар,
Эй басо меҷӯйӣ абёти куҳан.
То ки афзунтар кунӣ қадри суруд,
То ки афзунтар кунӣ қадри сухан.

Сайфиддини Шариф
корманди шуъбаи маорифи
ноҳияи Шоҳмансури ш. Душанбе

БУЛБУЛ ҲАМНАВОИ ТУ

«Агар ғам лашкар ангезад». зудояд ғам навои ту,
Садои Ҳофизи шӯридадил пайки навои ту.

Ғубори хотири ёрони дурафтодаи муштоқ
Рабояд лаҳни овозу ҷонфазои ту.

Хурӯшад бо сурудат нағмаҳои рӯд мастона.
Ба хониш кабки кӯҳистон, булбул ҳамнавои ту.

Бароям « Модари Ҳайит» чу рамзи сузи модарҳост,
Бувад чун марҳаме бар сӯзи модар созҳои ту.

Зафарманд аст халқе, к-ӯ Зафар хунёгаре дорад,
Таманно аз Худо дорам, ки бошад дар паноҳи ту.

1.1.2. Наср

Боқи Раҳимзода
Шоири халқи Тоҷикистон,
барандаи Ҷоизаи давлатии
ба номи Рӯдакӣ

Зафара тамоми вуҷудаш ҳунар аст. Боре ба Зафар Нозим сафари адабиву ҳунарӣ доштем, дар Масков русӣ мехонд, Озарбойҷон мерафтем, озарӣ мехонд, куҷое мерафтем,ба забони ҳамон мардум мехонд. Ин хел санъаткора дар умрам надидам, мувофиқи ҳар маърака ҳофизӣ мекунад. Дар мақомхонӣ ҳам маҳорат дорад.

Меҳмон Бахтӣ
Раиси Иттифоқи
нависандагони Тоҷикистон,
барандаи Ҷоизаи давлатии
ба номи Рӯдакӣ

Зафар Нозим! Ин номи барои ҳар як фарди ҳунаршиносу ҳунарвар азиз ва муҷиби ифтихор аст. Ӯ сарояндаест, ки баъди солҳои 60-уми асри XX дар радифи беҳтарин ва шоистатарин ҳофизони тоҷик ном ва моқоми баландеро соҳиб гашт. Аҳли ҳаводорони суруду наво ӯро яке аз бозёфтҳои беназири олами сарояндагӣ арҷгузорӣ кардаанд, ки ин баҳои баланд ба Зафар Нозим дар ҷараёни солҳои зиёд аз роҳи фаъолияти пурҷӯшу хурӯш, заҳматҳои фаровони эҷодӣ ва навпардозӣ насиб гаштааст.

Ӯ ҳунармандест, сарояндаест, ки баробари ба саҳна ворид шудан саҳна ҳусни нур мегирад ва ин нури гарму ҷозиб дили шунавандагони суруди Зафарро низ гарму фурӯзанда нигоҳ медорад. Пасон ин фурӯзандагӣ ба муҳаббати беолоиш ва беохир табдил меёбад. Шояд ҳамин ҷиҳат ва ҷаззобият бошад, ки ҳам саҳна ва ҳам шунаванда ӯро пайваста азиз дорад.

Абдулҳамид Самад
Нависандаи халқи Тоҷикистон,
барандаи Ҷоизаи давлатии
ба номи Рӯдакӣ

Бо сурудҳои устод Зафар Нозим, Одина Ҳошим, Ҷӯрабек Мурод дар таърихи навини овозхони тоҷик гардиши ҷиддие ба амал омад. Шираи овози муқтадиру нотакрор, ҷӯшу хурӯши

савти диловез ва шеваи сароиши сурурангези устод Зафар дар эҳё ва рушду нумӯи таронаву оҳангҳои ҷаззоби тоҷикӣ, тарбияи завқи мардум нақши бузург гузошт. Алҳақ, Зафар Нозим мисли хунёгарони шаҳир Ҳоҷӣ Абдулазиз, Содирхон ва Акашариф соҳиб мактаби худ аст.

Шаҳрияи Адҳамзод
Шоира

Ман, воқеан, мутаасиф ҳастам, ки овозхони тавонои ҷумҳурӣ устод Зафар Нозимро шахсан намешиносам ва афсус мехӯрам, ки боре пойи сӯҳбаташон нанишастаам, вале ҳамеша ору доштам, ки садои ширину ширадорашонро ҳар субҳ чун садои азон бишунавам, зеро овозашон маро ба хондани намози ишқ даъват мекунад, сурудаш маро ба сӯйи осмонҳо мебарад, бо маҳу ахтарон ва Худованду фариштагон наздик мекунад…

Оре устод Зафар мехоҳад тавассути оҳангу ниёишҳои зебояш дар қалбҳои хомӯшу гирифтаи мо таҳарруке барангезад, ҳавои тори ин муҳитро биполояд, то ҳамаи мор обо ояҳои рӯшанӣ биомезад.

Мане, ки ҳамвора аз лаззати таманнои овози ӯ сер нашудаам, фармудаи Мавлавии бузургро меорам, ки гӯё барои чун мане, ки шефтаи овози устод Зафар Нозим будааст, гуфта:

Ин илми мусиқӣ ба манн чун шаҳодат аст,
Ман мӯъминам, шаҳодати имонам орзуст.

Соли 2002

Акашариф Ҷӯраев
Ҳофизи халқии Тоҷикистон

Ман дар умри сарам ин хел ҳофизи хушовоз ва шахси сурудхони бағайратро, ки рубобу торро ҳам бисёр хуб менавохта бошад, надидаам. Завқу ҳофизааш хеле баланд аст. Дар интихоби шеъру эҷоди оҳанг низ моҳир аст. Ҳангоми оҳангбандӣ ҳатто нуқсони матнро мeёбад ва мувофиқи вазну кашиши оҳанг ба шеър чизе аз худ илова мекунад. Ба ҳар забон суруд хонда метавонад. Дар ҳофизӣ бефараҳ ҳам намешавад, аммо бисёр якрав аст, агар ҳамин камбудияшро ислоҳ кунад, дар ҷаҳон ном мегӯяд…

Соли 1964

Одина Ҳошим
Ҳофизи халқии Тоҷикистон,
барандаи Ҷоизаи давлатии
ба номи Рӯдакӣ

Зафар Нозим на танҳо ҳунарманди нодиру нотакрор, балки ҷавонмарди баномусу ғаюрест, ки иззати нафси худро хеле баланд мегузорад. Ӯ хоҳишу илтимоси бечораву камбизоатеро аз амри мансабдори худхоҳ хуш мепазирад.

Соли 1978

Афзалшоҳи Шодӣ
Ҳунарпешаи халқии
Тоҷикистон

Ман мафҳуми мард, марди ҳақиқиро дар шахсияти ӯ пайдо кардам. Рӯзгори ӯ озмӯззанда ва пурҳикмат аст. Рӯҳи иродаи ӯ то ҳадде қавист, ки ба ҳама номардиҳои зиндагӣ тоб оварда, ҳар гуна разолати пастиро бо таҳаммулу курсабрӣ шикаст медиҳад. Ӯ инсон, ҳунарманд ва устод аст.

Соли 2000

2. РОМИШГАРИ МУМТОЗ
2.1. ОЧЕРКУ МАҚОЛАҲО ДАР МАТБУОТИ ДАВРӢ

1982

1. Сафар ба Украина [Матн] // Маданияти Тоҷикистон. -1982.-29 октябр.

1983

2. Шеъри хаёлангезу оҳанги диловез [Матн] // Маданияти Тоҷикистон.-1983.- 4 феврал.

1986

3. Кӯмаку ғамхорӣ мебояд [Матн] // Адабиёт ва санъат.-1986.-14 июл.- С. 11.

1987

4. Парвози суруд [Матн] // Комсомоли Тоҷикистон.- 1987.-11 январ.

1989

5. Санъат моли ҳамагон аст [Матн] // Зарафшон.- 1989.-24 январ.

2004

6. Дӯстмуроди Алӣ [Матн]: // Ёде аз Дӯстмуроди Алӣ 55 сол. Душанбе: Паёми ошно, - 2004.- С. 46.

2006

7. Ҷой дар дилҳо монд [Матн]: Ёди Абдулло Назрӣ // Тоҷикистон.-2006.- №1-3.- С. 34.

2008

8. Пешниҳод дорам, ки дар санъат сензура ҷорӣ шавад! [Матн] // Чархи гардун.- 2008.-24 январ.

2.2. ЁДҲО

1992

9. Куҷоед, ай фарзандони Ҳоит?! [Матн]: Мегӯяду ашк мерезад раиси Кумитаи «Эҳёи ёдбуди Ҳоит» Зафар Нозимов / Сӯҳбаторо Ҷ. Наботов // Нидои ранҷбар.-1992.-9 апрел.

2011

10. Шарифзода, С. Чун ба гетӣ ҳар кӣ меояд, равон хоҳад гузашт… [Матн]: Хотираҳо аз устод Зафар Нозимов // Адабиёт ва санъат.-2011.-28 июл.

2013

11. Мусо, Ш. Эҳсос ва эътироф барои Зафар Нозим [Матн]: Ёде аз сарояндаи халқии Тоҷикистон шодравон Зафар Нозим // Омӯзгор.-2013.-15 май.

12. Шарифи С. Уқоби кӯҳӣ [Матн]: Ёдбуди Зафар Нозим // Баҳори Аҷам.- 2013.-31 июл.

13. Ҳақназар, Ш. Хунёгар [Матн]: Ёде аз ҳунарманди мардумӣ, устоди санъат Зафар Нозимов // Адабиёт ва санъат.-2013.- 4 ноябр.

14. Адиба. Шӯҳрате дар ғиболи сарнавишт [Матн]: Ёде аз устоди санъат Зафар Нозимов // Чеҳра.- 2013.-№3.-С.22.

2.3. МУСОҲИБАҲО

1990

15. Ҷумъахони Н. Ҳойит обод мешавад [Матн]:Мусоҳиба бо Зафар Нозимов // Тоҷикистони советӣ.-1990.- 6 сентябр.

1992

16. Кучоед, ай фарзандони Ҳоит?! [Матн]: Мегӯяду ашк мерезад раиси Кумитаи «Эҳёи ёдбуди Ҳоит» Зафар Нозимов / Сӯҳбаторо Ҷ. Наботов // Нидои ранҷбар.-1992.-9 апрел.

1996

17. Ба гузашта салавот бояд гуфт [Матн]: Мусоҳибаи рӯзноманигор бо Зафар Нозимов // Чароғи рӯз.- 1996.- №2.

1999

18. Ба мазмун сурудан на афзун сурудан [Матн]: Мусоҳиба бо Ҳунарманди мардумии тоҷик Зафар Нозимов // Ҷавонони Тоҷикистон .-1999.-19 феврал.- С.4.

2000

19. «Модарам нахустустоди ман буданд» [Матн]: Сӯҳбат бо Ҳунарманди халқии Тоҷикистон Зафар Нозимов дар арафаи иди Занон 8- март / Сӯҳбаторо Меҳрафзун // Чархи гардун.- 2000. -3 март.

20. То боздид, эй офтоб [Матн] : Сӯҳбат бо Ҳофизи Халқии Тоҷикистон Зафар Нозимов / Мусоҳиб М.Табарӣ // Чархи гардун.- 2000.-1 сент.- С.3.

2006

21. Филармония хонаи ишқи мост! [Матн]: Мусоҳиба бо ҳунарпешаи мардумии Тоҷикистон устод Зафар Нозимов / Сӯҳбаторо Меҳрафзун //Чархи гардун.-2006.-2 июл.

22. Манам он уқоби кӯҳӣ [Матн]: Сӯҳбат бо Ҳунарманди мардумии Ҷумҳурии Тоҷикистон Зафар Нозимов / Сӯҳбаторо Ш. Адҳамзод // Садои мардум.- 2006.-22 август.

2007

23. «Ҳунарманд бе мардум ҳеҷ аст» [Матн]: Сӯҳбат бо овозхон Зафар Нозим /Мусоҳиб Б. Қодирдухт // Ҷумҳурият.-2007.-6 январ.

2008

24. Наргиси М. Пешниҳод дорам, ки дар санъат сензура ҷорӣ шавад [Матн]: Мусоҳиба бо Устоди санъати тоҷик Зафар Нозимов // Чархи гардун.-2008.-24 январ.

3. АДАБИЁТ РОҶЕЪ БА ЗАФАР НОЗИМОВ

3.1. Ба забони тоҷикӣ

1961

25. Қодирӣ, А. Шаби эҷодии ҳофизи ҷавон [Матн]: Доир ба Зафар Нозимов // Маориф ва маданият.- 1961.- 19 сентябр.

1964

26. Указн Президиуми Совети олии РСС Тоҷикистон «Дар бораи ба Зафар Нозимов - солисти Филармонияи давлатии ордени байрақи сурхи меҳнатдори Тоҷикистон додани Артисти хизматнишондодаи РСС Тоҷикистон» [Матн] // Ведомости совети олии РСС Тоҷикистон.- 1964.-№5.-С.180.

27. Указн Президиуми Советии олии РСС Тоҷикистон: Дар бораи ба рафиқон Дӯстов Я., Каримов З., Нозимов З додани номи фахрии Артисти хизматнишондодаи РСС Тоҷикистон // Тоҷикистони советӣ.- 1964.-6 феврал.

1966

28. Саъдуллоев, А. Суруд набзи халқ аст [Матн]: Аз фаъолияти ҳофизи хушовоз Зафар Нозимов //Комсомоли Тоҷикистон.-1966.-10 июн.

1970

29. Азизов, Н. Як шаби суруд [Матн]: Дар бораи ҳофиз Зафар Нозимов // Маориф ва маданият.- 1970.- 25 апрел.

1974

30. Указн Президиуми совети олии РСС Тоҷикистон [Матн]: Дар бораи ба Нозимов Зафар солисти Филармонияи давлатии Тоҷикистон ба номи А. Рӯдакӣ додани унвони фахрии «Артисти халқии РСС Тоҷикистон» // Ведомости Совети олии РСС Тоҷикистон.-1974.-№24.-С. 10.

1975

31. Хӯҷамқулов, А. Мутриби хушовоз [Матн]: Оид ба Зафар Нозимов // Маориф ва маданият.-1975.-28 август.

1978

32. Қувват, Ҷ. Андалеби кӯҳсор [Матн]: Шеър ба Артисти халқии РСС Тоҷикистон Зафар Нозимов // Маориф ва маданият.-1978.- 21 октябр.

1980

33. Восеъ, М. Сози кӯҳсор [Матн]: Шеър ба Артисти халқии республика Зафар Нозимов // Комсомоли Тоҷикистон.-1980.-7 сентябр.

1982

34. Акобир, Ҷ. Суруди Зафар [Матн]: Чанд лаҳзаи муассир аз рӯзгори ҳунарманди мардумии ҷумҳурӣ Зафар Нозим // Маданияти Тоҷикистон.-1982.-3 сентябр.

35. Акобир, Ҷ. Авҷи рӯҳпарвар [Матн]: Лавҳае аз сафари ҳунарии ҳунарманди мардумии ҷумҳурӣ Зафар Нозим // Комсомоли Тоҷикистон.-1982.-17 октябр.

1983

36. Аюбзода, С. Шеъри хаёлангезу оҳанги диловез [Матн]: Мусоҳиба бо Зафар Нозим // Маданияти Тоҷикистон.- 1983.- 4 феврал.

37. Ваҳҳобов, Р. Тараннуми дил [Матн]: // Тоҷикистони советӣ.- 1983.- 16 ноябр.

38. Ваҳҳобов, Р. Парвози рӯҳбахш [Матн]: // Тоҷикистони Советӣ.- 1983.-16 ноябр.

39. Таронаҳои Зафар [Матн]: Студияи телевизиони тоҷик ба навор гирифтани филм-концерти «Булбули кӯҳсорон»- бахшида ба ҳаёти Артисти халқии РСС Тоҷикистон Зафар Нозимов ба итмом расонид // Маданияти Тоҷикистон.-1983.-18 ноябр.

1984

40. Анварӣ, С. Зафар - ҳофиз, ҳам шоир [Матн]: Мулоҳизаи шунаванда дар бораи услуби Зафар Нозимов // Маданияти Тоҷикистон.-1984.-10 январ.

41. Нозимов Зафар [Матн]: Шарҳи ҳоли Зафар Нозим // Энсиклопедияи советии тоҷик.-Душанбе: Сарредаксияи илмии энсиклопедияи советии тоҷик, 1984.-С. 217.Ҷ.5.

1985

42. Акобиров, Ҷ. Чашмаи Зафар [Матн]: Зафар Нозимов- Артисти халқии РСС Тоҷикистон // Адабиёт ва санъат.-1985.-25 июл. -С.12-13.

43. Қувват,Ҷ. Андалеби кӯҳсор [Матн]: Шеър ба ҳунарманди мардумии Ҷумҳурии Тоҷикистон Зафар Нозим // Орзу.- Душанбе: Ирфон, 1985.

1986

44. Бо ордени «Нишони фахрӣ мукофотонидани солисти Филармонияи давлатии Тоҷикистон» Нозимов Зафар [Матн] // ТоҷикистониСоветӣ.-1986.-21 январ.

45. Мухторов, М. Ба Зафар Нозимов [Матн]: Шеър барои З. Нозим // Вахш.- 1986.- 18 март.

46. Шамсуллои И. Ҳунарманди ҷӯянда [Матн]: // Тоҷикистони советӣ.-1986.-3 июн.

47. Исломов, Ш. Дарёи суруд [Матн]: Артисти халқии Тоҷикистон Зафар Нозимов //Тоҷикистони советӣ.-1986.- 8 июл.

1987

48. Сиддиқ, С. Парвози суруд [Матн]: Сӯҳбат бо овозхон Зафар Нозимов // Комсомоли Тоҷикистон.- 1987.- 11 январ.

1989

49. Нозимов Зафар [Матн]: Шарҳи ҳоли Зафар Нозим ов // Энсиклопедияи адабиёт ва санъати тоҷик.-Душанбе: Сарредаксияи илмии энсиклопедияи советии тоҷик, 1989.-С. 474.Ҷ.2.

50. Анварӣ, С. Зинда бош, эй чашмаи илҳоми ман [Матн]: Дар бораи Артисти халқии республика Зафар Нозимов // Адабиёт ва санъат. -1989. -18 май. - С.10.

51. Шамсиддини, Н., Додоҷони, А. Дилнома [Матн // Тоҷикистони советӣ.-1989 .-14 ноябр.

52. Сарояндаи советии тоҷик [Матн]: Шарҳи мухтассари ҳаёт ва эҷодиёти Зафар Нозимов // Энсиклопедияи советии тоҷик.- Душанбе, 1989.- Ҷ. 2.- С. 474.

1990

53. Азизов, А., Зарифӣ, А. Рейтинги артистони номии Ҷумҳурии Тоҷикистон Г. Завқибеков, Ҷ. Муродов, М. Эргашева, Н. Раупова, З. Нозимов, Ф. Қосимов, У. Раҷабов, А. Муҳаммадҷонов [Матн] // Ҷавонони Тоҷикистон. -1990.-13 май.

54. Анварӣ, С. Зинда бош, эй чашмаи илҳоми ман [Матн] // Адабиёт ва санъат. -1990. -7 июн.

55. Шарифов, С. Рукни бузурги ҳунар [Матн]: Овозхон аз нигоҳи мухлис //Адабиёт ва санъат.-1990.-7 июн.

56. Шарифов, С. Парвози суруд [Матн]: Ҳофизи маъруфи тоҷик Зафар Нозимов 50 сола шуд //Адабиёт ва санъат.-1990.-7 июл.-С.14.

57. Анварӣ, С. Ҳар чӣ бояд, одамӣ бо хештан овардааст [Матн] // Адабиёт ва санъат.-1990.-20 декабр.

58. Шамс. Шакарро бо заҳр маёмез [Матн]: Муҳовараи рӯзноманигор бо Зафар Нозим // Сухан.-1990.-№ 6.

59. Ҷуъмахони, Н. Ҳойит обод мешавад[Матн] // Тоҷикистони советӣ.-1990.- 6 сентябр.

1992

60. Тарҷумаи ҳоли ҳунарпешаи мардумии Тоҷикистон, роҳбари ансамбли фолклории «Ганҷина» Зафар Нозимов [Матн] // Тоҷикистон.-1992.-28 август. - С. 4.

1994

61. Анварӣ, С. «Ганҷина»-и Зафар Нозим [Матн]: Оиди фаъолияти ансамбли фолклориву этнографии «Ганҷина» // Фарҳанг.-1994.-№1-3.-С. 60 -61.

62. Анварӣ, С. Кӯшиши Зафар Нозим дар гирдоварии «Ганҷина» [Матн] // Фарҳанг.-1994.-№12.- 26 феврал.

63. Анварӣ, С. Суруди Зафар [Матн] Душанбе: Ирфон, 1994.-78 с.
64. Темурзода, Ҷ. Тори гусаста «Сомон» [Матн] // Сомон.-1994.- июл.

1996

65. Қодир, О. Устод Зафар [Матн]: Аз рӯзгору фаъолияти ҳунарии Ҳофизи мардумии тоҷик З. Нозимов // Чархи гардун.-1996.-25 апр.- С.5.

1997

66. Карим, Б. Бо устод Зафар дар Бағдоду Бобулистон [Матн] // Фарёди солҳо.-Москва: Трансдорнаука,1997.
67. Ҳақназар, Ш. Суруди зиндагӣ [Матн] // Алиф.-1997.-3 июл.

1998

68. Ҳокимӣ, А. Зафар Нозим: Орзуи деринаам амалӣ шуд…[Матн] // Алиф.-1998.-№3.
69. Ситораҳо ғуруб намекунанд [Матн] // Суруш.- 1998.-24 апрел.
70. Фармони Призиденти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи бо ордени «Шараф» сарфароз гардонидани Нозимов Зафар - роҳбари бадеии Филармонияи давлатии Тоҷикистон ба номи А. Рӯдакӣ [Матн] // Садои мардум.-1998.-18 сентябр.

1999

71. Зарафшонфар С. Ба мазмун сурудан, на афзун сурудан [Матн] // Ҷавонони Тоҷикистон.- 1999.- 19 феврал.
72. Сайхонов, Ҳ. Зафар Нозим [Матн] // Вечерний Душанбе.-1999.- 21 октябр.

2000

73. Табарӣ, М. Эй офтоб [Матн]: Ҳунарманди Ҷумҳурии Тоҷикистон Зафар Нозимов - 60 сола шуд // Ҷумҳурият.-2000.-1 январ.
74. Ромишгари мумтоз [Матн]: «Зиндагинома»-и Зафар Нозим ва маҷмӯаи сурудҳои дар нота сабтшуда. - Душанбе: Сарредаксияи илмии Энциклопедияи Миллии Тоҷик, 2000.-160 с.
75. Воқиф Сироҷ. Тавлиди як суруд[Матн] // Мизон.-2000.- № 2
76. Икромӣ, С. Манам он уқоби кӯҳӣ…[Матн] // Ҳамроз.-2000.-2 март.
77. Шодӣ, М. Овози Зафарро суд карда буданд…. [Матн]: Дар бораи устод Зафар Нозимов // Ҷавонони Тоҷикистон.-2000.-12 май.
78. Анварӣ, С. Руста з-овозаш хиёлоти аҷиб [Матн] // Садои Шарқ.- 2000.- №6.
79. Исмоил Ш., Шаҳзода, Э. Бисёр талаб бояд [Матн]: Ҷашнвораи ҳунарманди халқии Тоҷикистон Зафар Нозимов // Садои мардум .-2000.- 2 ноябр.
80. Ёров, Ҳ. Дар пояи кӯҳи азим [Матн]: Бо муносибати 60-солагии зодрӯзи ҳунарманди мардумии Ҷумҳурии Тоҷикистон Зафар Нозимов // Чархи гардун.-2000.-3 ноябр.

81. Хайруллоев, С. Сорбони корвонҳои суруд [Матн]: Ба муносибати 60-умин солгарди зодрӯзи ҳунарманди мардумии Ҷумҳурии Тоҷикистон устод Зафар Нозимов // Адабиёт ва санъат.-2000.-3 ноябр.

2002

82. Мавлоно, Р. Ганҷи хамӯш [Матн] // Адабиёт ва санъат.- 2002.- 5 апрел.

83. Анварӣ, С. Зафар Нозимро чӣ гуна дарёфтаам? [Матн] // Ҷумҳурият. -2002.-25 апрел.

84. Акобир,Ҷ. Ҳунарманди нотакрор [Матн] // Ҷумҳурият.-2002.-7 май.

85. Исмоил, Ш., Шаҳзода, Э. Парвози уқоб [Матн] // Садои мардум. -2002.-10 май.

86. Адҳамзод, Ш. Худоё, мутрибонро ангубин деҳ [Матн] // Озодӣ ва инкишоф.-2002.-24 май.

87. Мирзошоев, С. Номае ба ҷойи муборакбодӣ [Матн] // Садои мардум. - 2002. - 2 ноябр.

88. Воқиф, С. Тавлиди як суруд [Матн] // Мизон.- 2000.-№2.

2003

89. Наргиси М. Сензура бояд ҷорӣ бошад [Матн]: Мусоҳиба бо устод Зафар Нозимов // Муҳаббат ва оила.- 2003.- 28 ноябр.

2005

90. Аюбӣ, С. Зафар будам, Зафар ҷустам, Зафар дидам [Матн]: Шеър ба муносибати 65-солагии Ҳунарманди тоҷик Зафар Нозимов // Адабиёт ва санъат.-2005.-20 январ.

2006

91. Ҳақназар, Ш. Уқобе дар самои ҳунар [Матн]: Дар бораи овозхон Зафар Нозимов // Адабиёт ва санъат.-2006.- 22 август.

2007

92. Диловари Мирзо. Хунёгар [Матн]: Эҳдо ба устод Зафар Нозимов // Ҷавонони Тоҷикистон.- 2007.-1 феврал.

93. Камол Насрулло. Фаросӯи нигоҳ [Матн]: Шеър барои Зафар Нозимов.- Душанбе: Адиб, 2007.- С. 194.

2008

94. Мақсуди, М. Зафар Нозимов аз Тоҷикистон чаро қаҳр кард?! [Матн]: Ситораҳо ғуруб намекунанд // Миллат.-2008.-15 май.

95. Анварӣ, С. Аз гароиш ба пайванди ҳунарӣ то ба посдории забон [Матн] // Миллат.-2008.-17 июл.

96. Шодиев, А. Булбул зи ту омӯхта… [Матн]: Зафар Нозим 70-сола мешавад // Адабиёт ва санъат.- 2008.- 9 октябр.

97. Шодиев, А. Худо аз ин бад накунад [Матн]: Оиди фаъолияти устод Зафар Нозим // Тоҷикистон.-2008.-9 октябр.

2009

98. Шариф, М. Зафари саҳнаи дилҳо [Матн]: Фаъолият ва эҷодиёти Зафар Нозимов // Адабиёт ва санъат.- 2009.- 23 апрел.

99. Шарифзода, Н. Зафар Нозим ба таҳқиқ уқоби самои санъат аст [Матн] // СССР.- 2009.- 30 апрел.

100. Ҳомид, Ҳ. Агар чӣ тақдир гоҳ-гоҳе ба устод Зафар Нозим бераҳмиҳоро низ раво дидааст [Матн] // Чархи гардун.-2009.- 4 июн.

101. Анварӣ, С. Ромишгари вораста [Матн]: Оиди ҳунарманд Зафар Нозимов // Миллат.- 2009.-11 июн.

102. Ордени Ситораи Президенти Тоҷикистон ба Зафар Нозимов [Матн]: Мукофот барои хизмати шоиста ба Зафар Нозимов // Тоҷикистон.- 2009.- №5-6.-С.4.

103. Ҳомид, Қ. Мукофоти олии Ватан муборак устод Зафар Нозим! [Матн]: Оиди сарфароз гардонидани Зафар Нозим бо ордени «Ситораи Президенти Тоҷикистон»// Чархи гардун.- 2009.- 11 июн.

104. Раҳмон, Э. Зафар Нозимови азиз! [Матн]: Табрикоти Эмомалӣ Раҳмон ба ифтихори 50 - солагии фаъолияти эҷодии Зафар Нозимов // Тоҷикистон.- 2009.- №5-6.-С.4.

105. Асрорӣ, М. Зафар Нозимови арҷманд! [Матн]: Табрикоти Мирзошоҳрух Асрорӣ ба Зафар Нозимов // Тоҷикистон.- 2009.- №5-6.-С.5.

106. Боқиева, М. Дӯсти қадрдонем [Матн]: Оид ба Зафар Нозимов // Тоҷикистон.- 2009.- №5-6.-С.5.

107. Нуров, М. Ҳунарманд ва ташкилотчии моҳир [Матн]: Сухани табрикӣ ба Зафар Нозимов // Тоҷикистон.- 2009.- №5-6.-С.5.

108. Яҳёзода, Қ. Суруди Зафар мактаби маҳорату истеъдод [Матн]: Оид ба Зафар Нозимов // Тоҷикистон.- 2009.- №5-6.-С.7.

109. Аскар, А. Таҷаллии ҷовидонаи истеъдод [Матн]: Ҳаёт ва эҷодиёти Зафар Нозимов // Тоҷикистон.- 2009.- №5-6.-С.8-12.

110. Низомов, Х. Сорбони корвони ҳунар [Матн]: Оид ба Зафар Нозимов // Тоҷикистон.- 2009.- №5-6.-С.12.

111. Файзалӣ, М. Назаркарда [Матн]: Шеърҳо ба устод Зафар Нозимов // Ҷавонони Тоҷикистон.-2009.-11 июн.

112. Комилзода, А. Корвони суруди Зафар ба дуродур равона аст [Матн]: Ҳаёт фаъолият ва эҷодиёти устод Зафар Нозимов // Нури зиндагӣ. -2009.- 20 август.

113. Артисти халқии Тоҷикистон Зафар Нозимов [Матн]: Маълумотномаи шарҳиҳолӣ // Тақвими Арбобони барҷастаи фарҳанг ва санъати Тоҷикистон, соли 2010.- Душанбе: Маориф ва фарҳанг, 2009.-С.77-78.

2010

114. Зафари нотакрор [Матн]: Ба ифтихори 70- умин солгарди Зафар Нозимов.-Душанбе: Баҳори Аҷам, 2010.-80 с.

115. Зодрӯз муборак! [Матн]: Ҳунарманди халқии Тоҷикистон Зафар Нозимов 70 сола шуд // Ҷавонони Тоҷикистон.- 2010.-2 июн.

116. Саидзода, Ҷ. Тараннум кун, дило, аз шавқ…[Матн] // Нури зиндагӣ.-2010.-3 июн.

117. Аюбӣ, С. Пушаймон нестам [Матн]: Шеър ба Зафар Нозимов // СССР.- 2010.- 10 июн.

118. Убайдуллоҳи Ш. Зафар Нозимов аз зани сеюмаш розист? [Матн] // Оила.-2010.- С.11,13, 24.

3.2. ТАЪЗИЯ ВА ЁДНОМАҲО

119. Нозимов, З. Устод Зафар Нозимов даргузашт [Матн]: Оид ба ҳунарманди мардумӣ ва шоистаи Тоҷикистон Зафар Нозимов // Чархи гардун.- 2010.- 4 август.

120. Тасаллияти Эмомалӣ Раҳмон ба пайвандони Зафар Нозим [Матн] // Тоҷикистон.- 2010.- №7-8.-С.10.

121. Ҳайати мушовараи Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон. Тассалияти Зафар Нозимов [Матн] // Тоҷикистон.- 2010.- №7-8.-С.10.

122. Усмонов, Б. «Суруди Зафарро мон!» [Матн] // Ҷавонони Тоҷикистон.- 2010.- 11 август.

123. Сарабеки М. Вақто ки бо Зафар Нозим видоъ мекардем [Матн] // Ҷавонони Тоҷикистон.- 2010.- 11 август.

124. Сӯгворӣ 2 июни соли 1940- 3 августи 2010 [Матн] // Адабиёт ва санъат.-2010.- 12 август.

125. Ғаффор, С. Зафар [Матн]: Дар бораи ҳунарманди халқии Ҷумҳурии Тоҷикистон Зафар Нозимов // СССР.-2010.-19 август.

126 Ғаффор, С. Аз дидаву дил намеравад [Матн]: Ёде аз ҳунарпешаи халқии Тоҷикистон Зафар Нозимов //Адабиёт ва санъат.-2010.-2 сентябр.

127. Ҳомид, Қ. Маҳбуби дилҳо [Матн]: Эҷодиёт ва фаъолияти Ҳунарманди мардумии Ҷумҳурии Тоҷикистон Зафар Нозимов // Чархи гардун. - 2010.-8 сентябр.

128. Шоев, А. Зафар Нозим мастчоҳӣ буд [Матн]: Ё хотироти як ҳаводори ҳунарманди шаҳир // Миллат.- 2010.- 15 сентябр.

129. Ваҳҳоб, Р. Ӯ нуқтаи устувор сохт [Матн]: Аз вафоти Зафар Нозимов 40 рӯз гузашт // Ҷумҳурият.- 2010.- 16 сентябр.

130. Ғаффор, С. Достони Зафар [Матн]: Мардона зист, мардона рафт… // Истиқбол.-2010.-№7-9.- С. 85-97.

131. Анварӣ, С. Ӯ танҳо як ҳунарманд набуд [Матн]: Оиди Зафар Нозимов //Ҷумҳурият.- 2010.- 5 октябр.

132. Шарофзод, Ф. Равзанаи роз [Матн]: Ҷовидон Нозимов фарзанди ҳунарманд зиёданд, устоди санъат Зафар Нозимов // Адабиёт ва санъат.-2010.- С. 7.

133. Бонуи С. Соли марги шӯҳратмандон [Матн ва расм]: Соли паланг бо зарбаи даҳшатнок ба камари миллати тоҷик оғоз ва анҷом ёфт // Ҷавонони Тоҷикистон.- 2010.- 30 декабр.

2011

134. Шарифзода, С. Чун ба гетӣ ҳар кӣ меояд, равон хоҳад гузашт… [Матн]: Хотираҳо аз устод Зафар Нозимов // Адабиёт ва санъат.-2011.-28 июл.

2012

135. Кабиров, А. Фарёд ба ёдфар бубахшад [Матн]: Сӯҳбати рӯзноманигор Фирӯзаи Шариф бо ҳунарманди халқии Тоҷикистон, овозхон Амриддин Кабиров // Адабиёт ва санъат.-2012.-6 декабр.

2013

136. Мусо, Ш. Эҳсос ва эътироф барои Зафар Нозим [Матн]: Ёде аз сарояндаи халқии Тоҷикистон шодравон Зафар Нозим // Омӯзгор.-2013.-15 май.

137. Шарифи С. Уқоби кӯҳӣ [Матн]: Ёдбуди Зафар Нозим // Баҳори Аҷам.- 2013.-31 июл.

138. Ҳақназар, Ш. Хунёгар [Матн]:Ёде аз ҳунарманди мардумӣ, устоди санъат Зафар Нозимов // Адабиёт ва санъат.-2013.- 4 ноябр.

139. Адиба. Шӯҳрате дар мароми сарнавишт [Матн]: Ёде аз устоди санъат Зафар Нозимов // Чеҳра.- 2013.-№3.-С.22.

3.3. Ба забони русӣ

1968

140. Сидоркин, П. Песни Вахша на земле Хорезма [Текст]: // Хорезмская правда (Узбекский ССР).-1968.-23 май.

1983

141. Джумаев, Д. Труд помноженный на время [Текст]: // Кулябская правда.- 1983.- 13 ноябр.

4. НАШРҲОИ ЭЛЕКТРОНӢ

4.1. Ба забони тоҷикӣ

142. Ҷонам Ватанам [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: gettune.net/?a=music&q=зафар+нозимов

143. Ман ҳамон уқоби кӯҳи [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: gettune.net/?a=music&q=Зафар+Нозимов

144. Модар [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: topstar.tj

Tajik music,تــاجـیـکــســتان مو ســیـقی, 塔吉克族音樂,, Шашмаком, Зафар Нозимов, Далер Назаров, Мубораксho, Хурмо Ширинова, Гульшан, Зебо, Толиб Шахиди [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: https://sites.google.com/site/maktabin57/zafar-nozimov

145. Карим Нозимов. Фарзанди шашуми овозхони номовари тоҷик -- Зафар Нозимов [Манобеи электронӣ]. - Низоми дастрасӣ: poiskm.com/artist/1634349-Zafar-Nozim

146. Шаби эчодии шодравон [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: www.youtube.com/watch?v=WMyVHeYHKMI

147. Имшаб [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: xmusic.me/q/ls68wLTX5cOQx3qE25KJs82D66Da/

148. Модар [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: xmusic.me/q/ls68wLTX5cOQx3qE25KJs82D66DaR6jRpNinwbfoi8I/

149. Эй кишвари ман [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: smartmusic.tj/view/71528

150. Эхё [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: www.toptj.com/Music/Artists/Zafar_Ayubi/Videos/MusicVideo_26993

151. Меҳри модар [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: topvideo.tj/music/267449.html

152. Фасли бахор омад [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: music.tajik-gateway.org/?p=2536

153. Зафар Нозим 2 июни соли 1940 дар хонаводаи як сокини оддии водии Рашти Тоҷикистон ба дунё омада ва зери сояи модари танҳо [Манобеи электронӣ]. - Низоми дастрасӣ: www.avesta.tj/sociaty/5616vdushanbeskonchalsyanarodnyjartist.html

154 Таронаҳои беҳтарин [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: tajmusic.wordpress.com/Зафар-Нозим-zafar-nozim-best-songs/

155. Эй очаи чон [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: emuzic.ru/?string=Зафар+Нозим

156. Видео [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: supamusic.net/music/Зафар+Нозим+/0/

157. Туро ёбам [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: 5mp3.org/music/Зафар++Нозим
158. Кишвари ман [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: http://mp3bee.ru/audios/3116170/-267434/play.mp3
159. Човидон MP3 [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: www.lib-r.ru/zafar-nozim-chovidon-mp3-welcome
160. Фасли бахор омад [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: Zafar Nozim Fasli bahor omad ▶.mp3, 8:25 ... Marosimi ba khok suporidani
161. Аллоху Акбар [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: muzpoisk.net/melody/Зафар+Нозим
162. Гулдаста [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: plusmusic.org/Зафар+Нозим+гулдаста
163. Зафар Нозим, аз ҳунармандоне буд, ки дар муқоиса ба овозхонҳои дигари маҳбуб дар маҳалҳои хоси Тоҷикистон, дар саросари кишвар ҳаводору [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: tajmigrant.com/category/paytina/category/news/page/219
164. Меҳри модар [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: imenum.ru/video/muzhskie-imena/zafar-nozim-mehri-modar.html
165. Дар майдахаким [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: www.naitimp3.com/search/?...Зафар%20Нозим%20Дар%20майдахаки...
166. Ай сорбон [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: mp3tune.net/baza/ай%20сорбон%20Зафар%20Нозим
167. Моломоли дард [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: simplespaces.ru/music/?r=main/view&Li...Lii...
168. Эй офтоб [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: foxuxeg.lbbhost.eu/?c=2014826-4&topic=883
169. Садои зиндаи шодравон дар кӯчаҳои Душанбе (ВИДЕО) [Манобеи электронӣ].–Низоми дастрасӣ: ozodi. org›content/sirojiddin… zafar-nozimovs-song…
170. Дар марҳалаи ба тасвиб расидани қонун дар бораи забон бисёриҳо дар амри татбиқи он камбуди маблағро далел меоварданд, Зафар Нозим нахустин шуда, пешниҳод кард, то хазинаи забони тоҷикӣ таъсис дода шавад... «Тири Нигина бехато мерасад» [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: faraj.tj/culture/2192-tiri-nigina-behato-…
171. Магар сурудҳои Зафар Нозим хуб нестанд? ... [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: sroogle.ru/?q=Зафар+Нозим&p=3
172. Шодравон Зафар Нозим (рухатон шод бод) [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: Видео канала bonuitojik в категории Музыка.

173. Зафар Нозим аз олам даргузашт [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: testpage.pressa.tj/.../zafar-nozim-az-olam-darguzasht

174. Зафар Нозим вафот кард | Новости Таджикистана, России и мира.. [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ:.-zafar-nozim-vafot-kard

175. Писари Зафар Нозим вафот кард [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: www.pressa.tj/node/23090

176. Бачаи Зафар Нозим [Манобеи электронӣ].- Низоми дастрасӣ: muzrai.com/mp3/Бачаи%20%20Зафар%20Нозим

4.2. Ба забони русӣ

177. Таджикская песня переложенная на гитару: [Электроный ресурс].-Режим доступа: www.toptj.-com/Music/Artists/Zafar Ayubi/Videos/Music Video_38909

178. Тут Зайцев нет! [Электроный ресурс].- Режим доступа: zaycev.net/online/27194/2719497.shtml

179. Если хочешь послушать или скачать [Электроный ресурс].- Режим доступа: tracksmp3.ru/artist/Зафар+Нозим.aspx

180. Скачать mp3 бесплатно [Электроный ресурс].- Режим доступа: www.mp3poisk.net/зафар-нозим

181. Скачать песни Зафар Нозим в формате mp3 бесплатно [Электроный ресурс]. -Режим доступа:livemp3.-co/music/зафар+нозим/0/

182. Все песни mp3 скачать [Электроный ресурс].- Режим доступа: vkmp3.ru/mp3/зафар%20нозим%20все%20песни/

183. Скачать mp3 новинки и музыкальные хиты [Электроный ресурс].- Режим доступа: umorina.info/track/Нозим

184. Смотреть клип [Электроный ресурс].- Режим доступа: clipon.tv/clipes?video=UXJ6VXRtZk1HUXM%3D

185. Видеосюжет о праздновании "Навруза". В сюжете рассказывается о проведении праздника "Навруз" в таджикской семье в России [Электроный ресурс].- Режим доступа: pastroctor.ru/muscotros/zafar-nozim_imshab

186. Великий артист Таджиков Зафар Нозим ушёл из жизни [Электроный ресурс].- Режим доступа: sngdaily.ru

187. Скончался Народный артист Таджикистана Зафар Нозим [Электроный ресурс].-Режим доступа: www.centrasia.-ru/newsA.php?st=1280898180

188. Ушёл из жизни Народный артист Таджикистана Зафар Нозим: [Электроный ресурс].- Режим доступа: news.tj/ru/news/ushel-izzhizninarodnyiartisttadzhikistanazafarnozim

5. КӮМАКФЕҲРИСТҲО

5.1. Кӯмакфеҳристи асарҳо

А

Авҷи рӯҳпарвар 35
Агар чӣ тақдир гоҳ-гоҳе ба устод Зафар Нозим бераҳмиҳоро
низ раво дидааст 100

Аз гароиш ба пайванди ҳунарӣ то ба посдории забон 95
Аз дидаву дил намеравад 126
Ай сорбон 166
Аллоху Акбар 161
Андалеби кӯҳсор 32, 43
Артисти халқии Тоҷикистон Зафар Нозимов 113

Б

Ба мазмун сурудан, на афзун суруда 18,71
Ба гузашта салавот бояд гуфт 17
Ба Зафар Нозимов 45
Бачаи Зафар Нозим 176
Бисёр талаб бояд 79
Бо ордени «Нишони фахрии мукофотонидани
солисти филармонияи давлатии Тоҷикистон» 44
Бо устод Зафар дар Бағдоду Бобулистон 66
Булбул зи ту омӯхта… 96

В

Вақто ки бо Зафар Нозим видоъ мекардем 123
Все песни mp3 скачать 182
Видео 156
Великий артист Таджиков Зафар Нозим ушёл из жизни 186
Видеосюжет о праздновании "Навруза". В сюжете
рассказывается о проведении праздника "Навруз"
в таджикской семье в России 185

Г

«Ганҷина»-и Зафар Нозим 61
Ганҷи хамӯш 82
Гулдаста 162

Д

Дарёи суруд 47
Дар пояи кӯҳи азим 80

Дар майдахаким 165
Дар марҳалаи ба тасвиб расидани қонун дар бораи забон бисёриҳо дар амри татбиқи он камбуди маблағро далел меоварданд, Зафар Нозим нахустин шуда, пешниҳод кард, то хазинаи забони тоҷикӣ таъсис дода шавад... «Тири Нигина бехато мерасад» 170
Дилнома 51
Дӯсти қадрдонем 106
Дӯстмуроди Алӣ 6
Достони Зафар 130

Е

Если хочешь послушать или скачать 179

Ё

Ёде аз ҳунарманди мардумӣ
устоди санъат Зафар Нозимов, 136

З

Зафар Нозим 72
Зафар Нозимов аз Тоҷикистон чаро қаҳр кард?! 94
Зафари саҳнаи дилҳо 98
Зафари нотакрор 114
Зафар Нозим мастчоҳӣ буд 128
Зафар - ҳофиз, ҳам шоир 40
Зафар Нозимро чӣ гуна дарёфтаам? 83
Зафар будам, Зафар ҷустам, Зафар дидам 90
Зафар Нозим ба таҳқиқ уқоби самои санъат аст 99
Зафар Нозимови азиз! 104
Зафар Нозимови арҷманд! 105
Зафар Нозимов аз зани сеюмаш розист? 118
Зафар 125
Зафар Нозим 2 июни соли 1940 дар хонаводаи як сокини оддии водии Рашти Тоҷикистон ба дунё омада ва зери сояи модари танҳо 153
Зафар Нозим, аз ҳунармандоне буд, ки дар муқоиса ба овозхонҳои дигари маҳбуб дар маҳалҳои хоси Тоҷикистон, дар саросари кишвар ҳаводору 163
Зафар Нозим аз олам даргузашт 173
Зафар Нозим вафот кард 174
Зинда бош, эй чашмаи илҳоми ман 50, 54
Зодрӯз муборак! 115

И

Имшаб	147

К

Кишвари ман	158
Корвони суруди Зафар ба дуродур равона аст	112
Кучҷоед, ай фарзандони Ҳоит?!	9, 16
Кӯмаку ғамхорӣ мебояд	3
Кӯшиши Зафар Нозим дар гирдоварии	62

М

Манам он уқоби кӯҳӣ	22, 76, 143
Маҳбуби дилҳо	127
Меҳри модар	151, 164
Магар сурудҳои Зафар Нозим хуб нестанд? ...	171
Модар	144, 148
«Модарам нахустустоди ман буданд»	19
Молумоли дард	167
Мутриби хушовоз	31
Мукофоти олии Ватан муборак устод Зафар Нозим!	103

Н

Назаркарда	111
Нозимов Зафар	41,49
Номае ба ҷойи муборакбодӣ	87

О

Овози Зафарро суд карда буданд….	77
Орзуи деринаам амалӣ шуд	68
Ордени Ситораи Президенти Тоҷикистон ба Зафар Нозимов	102

П

Парвози суруд	4,48,56
Парвози рӯҳбахш	38
Парвози уқоб	85
Пешниҳод дорам, ки дар санъат сензура ҷорӣ шавад!	8,24
Песни Вахша на земле Хорезма	140
Писари Зафар Нозим вафот кард	175
Пушаймон нестам	117

Р

Равзанаи роз	132

Рейтинги артистони номии Ҷумҳурии Тоҷикистон Г. Завқибеков, Ҷ. Муродов, М. Эргашева, Н. Раупова, З. Нозимов, Ф. Қосимов, У. Раҷабов, А. Муҳаммадҷонов	53
Ромишгари вораста	101
Рукни бузурги ҳунар	55
Руста з-овозаш хиёлоти аҷиб	78
Ромишгари мумтоз	74

С

Сафар ба Украина	1
Санъат моли ҳамагон аст	5
Сарояндаи советии тоҷик	52
Садои зиндаи шодравон дар кӯчаҳои Душанбе (ВИДЕО)	169
Сензура бояд ҷорӣ бошад	89
Ситораҳо ғуруб намекунанд	69
Смотреть клип	184
Скачать mp3 бесплатно	180
Скачать песни Зафар Нозим в формате mp3 бесплатно	181
Скачать mp3 новинки и музыкальные хиты	183
Скончался Народный артист Таджикистана Зафар Нозим	187
Сӯгворӣ 2 июни соли 1940- 3 августи 2010	124
Суруд набзи халқ аст	28
Суруди зиндагӣ	67
Сози кӯҳсор	33
Сорбони корвонҳои суруд	81
Сорбони корвони ҳунар	110
Суруди Зафар мактаби маҳорату истеъдод	108
«Суруди Зафарро мон!»	122
Соли марги шӯҳратмандон	133
Суруди Зафар	34,63

Т

Таронаҳои Зафар	39
Тавлиди як суруд	75, 88
Таҷаллии ҷовидонаи истеъдод	109
Тараннум кун, ки дило, аз шавқ…	116
Таронаҳои беҳтарин	154
Таджикская песня переложенная на гитару	177
Тарҷумаи ҳоли ҳунарпешаи мардумии Тоҷикистон, роҳбари ансанбили фолклории «Ганҷина» Зафар Нозимов	60
Тасаллияти Эмомалӣ Раҳмон ба пайвандони Зафар Нозим	120
То боздид, эй офтоб	20
Тори гусаста «Сомон»	64

Труд помноженный на время 141
Туро ёбам 157
Тут Зайцев нет! 178

У

Укази Президиуми Совети олии РСС Тоҷикистон «Дар бораи ба Зафар Нозимов солисти филармонияи давлатии ордени байраҷи сурхи меҳнатдори Тоҷикистон додани артисти хизматнишондодаи РСС Тоҷикистон» 26
Укази Президиуми Совети олии РСС Тоҷикистон Дар бораи ба рафиқон Дӯстов Я., Каримов З., Нозимов З додани номи фахрии Артисти хизматнишондодаи РСС Тоҷикистон 27
Укази Президиуми совети олии РСС Тоҷикистон: Дар бораи ба Нозимов Зафар солисти филармонияии давлатии Тоҷикистон ба номи А. Рӯдакӣ додани унвони фахрии «Артисти халқии РСС Тоҷикистон» 30
Устод Зафар Нозимов даргузашт 119
Устод Зафар 65
Уқоби кӯҳӣ 12, 137
Ушёл из жизни Народный артист Таджикистана Зафар Нозим 188

Ӯ

Ӯ танҳо як ҳунарманд набуд 131

Ф

Фаросӯи нигоҳ 93
Фарзанди шашуми овозхони номовари тоҷик -- Зафар Нозимов 145
Фасли бахор омад 152,160
Фарёд ба ёдфар бубахшад 133
Фармони Призиденти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи бо ордени «Шараф» сарфароз гардонидани Нозимов Зафар - роҳбари бадеии Филармонияи давлатии Тоҷикистон ба номи А. Рӯдакӣ 70
Филормония –хонаи ишқи мост! 21

Х

Худоё, мутрибонро ангубин деҳ 86
Худо аз ин бад накунад 97
Хунёгар 13,92,138

Ҳ

Ҳайати мушовараи Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон. Тассалияти Зафар Нозимов 121

Ҳар чӣ бояд, одамӣ бо хештан овардааст	57
Ҳойит обод мешавад	15,59
Ҳунарманди нотакрор	84
Ҳунарманди ҷӯянда	46
Ҳунарманд ва ташкилотчии моҳир	107
«Ҳунарманд бе мардум ҳеҷ аст»	23

Ч

Чашмаи Зафар	42
Чун ба гетӣ ҳар кӣ меояд, равон хоҳад гузашт…	10,134

Ҷ

Ҷонам Ватанам	142
Човидон МР3	159
Ҷой дар дилҳо монд	7

Ш

Шаби эчодии шодравон	146
1Шаби эҷодии ҳофизи ҷавон	25
Шакарро бо заҳр маёмез	58
Шеъри хаёлангезу оҳанги диловоз	36
Шодравон Зафар Нозим (рухатон шод бод)	172
Шӯҳрате дар ғиболи сарнавишт	14,139

Э

Эй очаи чон	155
Эй офтоб	73,168
Эй кишвари ман	149
Эҳсос ва эътироф барои Зафар Нозим	11, 136
Эхё	150

Я

Як шаби суруд	29

5.2. КӮМАКФЕҲРИСТИ АШХОС

5.2.1. Ба забони тоҷикӣ

А

Адиба. 14, 139
Адҳамзод, Ш. 53, 86
Азизов, А. 22,29
Азизов, Н. 34,35, 84
Акобир, Ҷ. 34, 35,
Акобиров, Ҷ. 42
Анварӣ, С. 40, 50, 54, 57,61, 63, 78, 83, 95, 101, 131
Аскар, А. 109
Асрорӣ, М. 105
Аюбӣ, С. 90, 117
Аюбзода, С. 36

Б

Боқиева, М. 106

В

Ваҳҳоб, Р. 129
Ваҳҳобов, Р. 37, 38
Воқиф, С. 75,88
Восеъ, М. 33

Ғ

Ғаффор, С. 125, 126, 130

Д

Далер Назаров 144
Диловари Мирзо. 92
Дӯстмуроди Алӣ 6
Дӯстов Я. 27
Додоҷони, А. 51
Джумаев, Д. 141

Ё

Ёров, Ҳ. 80

З

Зарафшонфар С. 71
Зарифӣ, А. 53

Завқибеков, Г. 53
Зафар, Н. 144

И

Икромӣ, С. 76
Исломов, Ш. 47
Исмоил, Ш. 79, 85

К

Кабиров, А. 135
Карим, Б. 27, 66
Карим Нозимов. 145
Камол Нас руло 93
Комилзода, А. 112

Қ

Қодир, О. 65
Қодирдухт Б 23
Қодирӣ, А 25
Қосимов, Ф. 53
Қувват, Ҷ. 32, 43

М

Мавлоно, Р. 82
Мақсуди М. 94
Меҳрафзун 19,21
Мирзошоев, С. 87
Муборакшо 144
Муродов, Ҷ. 53
Мусо, Ш. 11, 136
Мухторов, М. 45
Муҳаммадҷонов, А. 53

Н

Наботов Ҷ. 9.16
Наргиси М. 24.89
Низомов, Х. 110
Нозимов Зафар 27,41,49,53 ,119
Нуров, М. 107

Р

Раупова, Н. 53
Раҳмон, Э. 104
Раҷабов, У. 53

С

Саидзода, Ҷ. 116
Сайхонов, Ҳ. 72
Сарабеки М. 123
Саъдуллоев. А 28
Сиддиқ, С. 48
Сидоркин, П. 140

Т

Табарӣ. М. 20, 73
Темурзода, Ҷ. 64
Толиб Шахиди 144

У

Убайдуллоҳи Ш. 118
Усмонов, Б. 122

Ф

Файзалӣ, М. 111

Х

Хайруллоев, С. 81
Хурмо Ширинова 144
Хуҷамқулов, А. 31

Ҳ

Ҳақназар, Ш. 13, 67, 91, 138
Ҳокимӣ, А. 68
Ҳомид, Қ. 103, 127
Ҳомид, Ҳ. 100

Ҷ

Ҷумъахони Н. 59

Ш

Шамс 58
Шамсиддини, Н. 51
Шариф, М. 46
Шарифи, С. 12, 137
Шарифов, С. 55, 56
Шарифзода, С. 99, 10, 134
Шарофзод, Ф. 132
Шаҳзода, Э. 79,85

Шодӣ. М. 77
Шодиев, А. 96, 97
Шоев, А. 128

Э

Эргашева, М. 53

Я

Яҳёзода, Қ. 108

5. 2. 2. Ба забони русӣ

Д

Джумаев, Д. 141

С

Сайхонов, Ҳ 72
Сидоркин, П. 140

МУНДАРИҶА

ПЕШГУФТОР 3
САНАҲОИ МУҲИМИ ҲАЁТ ВА ЭҶОДИЁТИ ЗАФАР НОЗИМОВ 4
ХУШО НОМИ ЗАФАР МОНД (мақолаи муқаддимавӣ) 6

1. ЗАФАР НОЗИМОВ ДАР СИТОИШИ МУХЛИСОН ВА ДАР АШЪОРИ АДИБОН 9

1.1. Назм

Мӯҳтарам Ҳотам. Эҳдо ба устод Зафар Нозим 9
Мирзо Файзалӣ. Назаркарда 10
Бахшида ба шеъри «Ин саҳар» 10
Сафармуҳаммад Аюбӣ. Пушаймон нестам 11
Ҷумъа Қувват. Андалеби кӯҳсор 13
Убайдуллоҳи Ширин. Андалеби Аҷам 14
Аҳлиддини Ҳисорӣ. Дастовези Кӯҳистон 15
Ҷӯрабек Муродов 16
М. Мухторов. Ба устод Зафар Нозим 17
Сайфиддини Шариф. Булбул ҳамнавои ту. 18

1.1.2. Наср

Боқи Раҳимзода 19
Меҳмон Бахтӣ 19
Абдулҳамид Самад 19
Шаҳрияи Адҳамзод 20
Акашариф Ҷӯраев 20
Одина Ҳошим 21
Афзалшоҳи Шодӣ 21

2. РОМИШГАРИ МУМТОЗ

2.1.Очерку мақолаҳо дар матбуоти даврӣ 22
2.2. Ёдҳо 22
2.3. Мусоҳибаҳо 23

3. АДАБИЁТ ДАР БОРАИ ЗАФАР НОЗИМОВ

3.1. Ба забони тоҷикӣ 25
3.2. Таъзия ва ёдномаҳо 31
3.3. Ба забони русӣ 32

4. НАШРҲОИ ЭЛЕКТРОНӢ

4.1. Ба забони тоҷикӣ 33
4.2. Ба забони русӣ 35

5. КӮМАКФЕҲРИСТҲО

5.1. Кӯмакфеҳристи асарҳо 36
5.2. Кӯмакфеҳристи ашхос 41
5.2. 1. Ба забони тоҷикӣ 41
5.2. 2. Ба забони русӣ 45

ЗАФАР НОЗИМОВ

(Биобиблиография)

На таджикском языке

Составитель и автор предисловия
Канд. пед. наук, доцент К. Авгонов

Редактор М. Юсупова

Компьютерный набор Ф. Толибов

ISBN 978–99947–1-021-8

9 789994 710218

Сдано в печать 18.04.2014 г. Разрешено в печать 22.04.2014 г. Формат 60х84 $^1/_{16}$. Гарнитура Литературная. Объем 3.0 п.л. Бумага офсетная. Печать офсетная. Тираж 200 экз. Заказ № 18/14.

Издательство ***«Истеъдод».***
734025, г. Душанбе, проспект Рудаки, 36.
Тел.: 221-95-43. E-mail: istedod2010@mail.ru.